

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

פְּרִשֶׁת בְּהַעֲלֵתָךְ

יציאת השבת:

20:30

ירושלים: 20:27

הפטרה: רני ושמחי

מז' סיון תשע"ז

צאת השבת ר"ת 21:12

גיליון 436

כניסת השבת:

19:17

ירושלים: 19:09

בְּהַעֲלֵתָךְ אֶת הַנֵּר

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

פרשתנו פותחת בציווי לאהרון הכהן להדליק את נרות המנורה. וברש"י עמד על הלשון: "בהעלותך את הנרות" ולא בהדליקך את הנרות, ופירש שני פירושים: "בהעלותך - על שם שהלהב עולה כתיב בהדלקתן לשון עליה, שצריך להדליק עד שתהא השלהבת עולה מאליה. ועוד דרשו רבותנו: מכאן שמעלה היתה לפני המנורה שעליה הכהן עומד ומטיב".

ידוע כי המנורה היא סמל החכמה ולימוד התורה בעם ישראל, ועל לימוד העם היו מצווים מקדם הכהנים. וכדברי הנביא (זכריה ב, ז): "כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו, כי מלאך ה' צבאות הוא". ומטעם זה תלה הכתוב את בריחת הרוצח בשגגה לעיר מקלט בכהן הגדול, "וישב בה עד מות הכהן הגדול". כי הוא אחראי לחינוך העם ובשלו באה תקלה זו. ואולם אחריות זו כיום מוטלת על כל מחנך בעם ישראל, וגם ההורים אינם פטורים מכך, ובא הכתוב ללמדנו כיצד יש לחנך.

לפי פירוש רש"י, ההוראה הנלמדת היא מהדרך שבה היה הכהן מדליק את הנר, שיהא ממתין עד שתהא השלהבת עולה מאליה ואל יסיר ידו קודם לכן. כך ישנה חובה ללמד את התלמידים עד שתהא שלהבת לימוד התורה עולה מאליה בלבם. מן הדימוי של התלמיד לשלהבת נוכל ללמוד, כי נפשו של הנער תמיד שואפת לעלות למעלה בהיותה נפש קדושה, חלק א-לוה ממעל, ורק רוחות פרצים המנשבות מזמן לזמן הן אלו המסיטות להבה זו מצד לצד, ואנו מצווים לשומרה שתבער יפה. רק אחיזתנו עד שתהא השלהבת עולה מאליה, תחרוט על לוח ליבם של ילדנו האהובים את ההליכה בדרך ה'.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוורץ. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריא מספר חשבון: 123459

הדלקת המנורה – כסמל לקיום המצוות

המנורה מבטאת את ענייני הרוח בעם ישראל, וכמו שאמרו בתלמוד (בבא בתרא כה, ב): "אמר רבי יצחק: הרוצה שיחכים ידרים ושיעשיר יצפין, וסימנך שלחן בצפון ומנורה בדרום". סיפור מעשה המנורה עשוי ללמד אותנו את היחס לקיום תורה ומצוות וכדלהלן:

א. שכר המצטער על דבר מצווה שנמנעה ממנו:

רש"י בתחילת הפרשה שואל: "למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים? ומתוך: לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים חלשה אז דעתו שלא היה עימם בחנוכה לא הוא ולא שבטו. אמר לו הקב"ה: חייך שלך גדולה משלהם שאתה מודליק ומטיב את הנרות."

סמיכות הפרשיות מלמדת אותנו את שכר המצטער על דבר מצווה שנמנעה ממנו. אהרן לא השתתף בחנוכת הנשיאים, הוא יכל לומר: משמים לא רצו, מה יש ביכולתי לעשות? ואולם הוא הצטער על כך מעומק הלב. צערו זה, על שלא זכה לכך באופן אישי ולא באופן כללי כשבט, הביאוהו לזכות במצווה תמידית!

ב. אין הביישן למד:

התורה מפרשת בעשיית המנורה: "וזה מעשה המנורה מקשה זהב עד ירכה עד פרחיה מקשה הוא כמראה אשר הראה ה' את משה כן עשה את המנורה". ופירש ברש"י על פי הכלל שכל מקום הכתוב בו 'זה' מורה באצבע: "וזה מעשה המנורה - שהראהו הקב"ה באצבע לפי שנתקשה בה לכך נאמר וזה".

כלומר, אפילו משה רבנו מקבל התורה בעצמו, כאשר לא היה ברור לו דבר מה בעשיית וקיום המצוות ביקש את סיועו של הקב"ה, ואכן הקב"ה מסייע לו.

ג. סיוע בעשיית המצווה:

הקב"ה מסייע למשה בהבנת צורתה של המנורה, אך לא רק בכך. וכך מפרש רש"י על הפסוק: "כן עשה את המנורה - מי שעשאה. ומדרש אגדה על ידי הקב"ה נעשית מאלוה". כלומר, העשייה עצמה נעשית על ידי הקב"ה, וגם נוכל לשלב בין הפירושים, כי אמנם נעשתה בידי אדם, אך בסיועו של הקב"ה.

ד. מעלה לפני המנורה:

לפי פירוש אחד ברש"י על המילה בהעלותך, מדוע נאמר בהעלותך ולא בהדליקך: היתה מעלה [מדרגה] לפני המנורה, שעליה הכהן היה עולה ועומד ומטיב את הנרות. אין הכוונה רק לצורת המבנה שהיתה במקדש, אלא יש לראות בזה הוראה לכל מחנך, שראשית צריך הוא לעלות במעלה בעצמו ורק לאחר מכן להטיב את הנרות ולהדליקן. כלומר, רק מי שתקין קודם את עצמו יכול ללמד אחרים. וכמו שדרשו חז"ל על הפסוק דלעיל: "אם דומה הרב למלאך - ילמדו תורה מפיהו ואם לא, לא". הדוגמא האישית של המחנך היא היסוד לחינוך אמיתי, וקודמת לכל דרישה מהתלמידים לעמוד בסטנדרטים חינוכיים כלשהם.

ויעש כן אהרן - מלמד שלא שינה

.....

ורצנר זני

ישראל

ה. התלהבות בעשיית מצווה תמיד:

על הכתוב: "ויעש כן אהרן, אל מול פני המנורה העלה נרותיה, כאשר ציוה ה' את משה". הביא רש"י את לשון הספרי: "ויעש כן אהרן - להגיד שבחו של אהרן שלא שינה". ואולם יש לשאול על פירוש זה וכי יעלה על הדעת, שצדיק כאהרן הכהן, ישנה חלילה מציווי ה' כלשהו? אלא שמדרך העולם שהעושה מצווה בפעם הראשונה מתלהב בכל ישותו, אולם בכל פעם שהוא חוזר על פעולה זו הולכת ופוחתת התלהבותו. לפיכך מציין הכתוב שאף על פי שהיה אהרן מיטיב ומדליק את המנורה מידי יום לא שינה דבר מאופן קיום המצווה בפעם הראשונה, באותה התלהבות ובאותה הקדושה.

ו. לא שינה מרוב התלהבות:

עוד יש לומר, כי פעמים שהתלהבות יתר גם היא פוגעת בקיום המצווה בדקדוקיה. וכך מסופר על אחד האדמו"רים שהיה מקיים מצוות הדלקת נרות חנוכה בשמחה ובהתלהבות גדולים כל כך, עד שמרוב שמחתו היו נרות השמן נשפכים ומרוב דבקותו לא שם לבו לכך. והנה על הארון הכהן מסופר שעל אף התלהבותו הגדולה בקיום מצוות הטבת הנרות והדלקתן לא שינה דבר מקיום המצווה ועשאה כתיקונה.

ז. על אף גדלותו לא שינה מאורחותיו:

פירוש נוסף, שאע"פ שזכה אהרן לקרבה מיוחדת לה' בעבודת המקדש בכלל ובהדלקת הנרות בפרט, לא שינה מאורחותיו ומהנהגותיו עם הציבור, וכדרכו אז היתה דעתו גם עתה מעורבת עם הבריות והמשיך לנהוג עמם כמקדם, וקיים את הנאמר עליו במסכת אבות והיה: "אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה".

ומכאן לאדם שזכה להתקרב לה' שלא יפרוש מן הציבור אלא יוסיף לקרבם אל עבודת ה' בשמחה ובנחת. וכמו אהרן שלא שינה את יחסיו עם בני האדם על אף הגדולה לה זכה.

ח. עד שתהא השלהבת עולה מאליה:

לפי הפירוש השני שפירש רש"י על המילה בהעלותך: "בהעלותך - על שם שהלהב עולה כתיב בהדלקתן לשון עליה, שצריך להדליק עד שתהא השלהבת עולה מאליה". ההוראה הנלמדת היא מהדרך שבה היה הכהן מדליק את הנר, שיהא ממתין עד שתהא השלהבת עולה מאליה ואל יסיר ידו קודם לכן. כך ישנה חובה ללמד את התלמידים עד שתהא שלהבת לימוד התורה עולה מאליה בלבם. מן הדימוי של התלמיד לשלהבת נוכל ללמוד, כי נפשו של הנער תמיד שואפת לעלות למעלה בהיותה נפש קדושה, חלק אל' ממעל, ורק רוחות פרצים המנשבות מזמן לזמן הן אלו המסיטות להבה זו מצד לצד, ואנו מצווים לשומרה שתבער יפה.

דיני הדלקת נרות שבת

א. חייב כל אדם לפרוש מעשיית מלאכה ולהדליק נרות לכל הפחות חצי שעה קודם צאת הכוכבים. ואם אמרו בבית הכנסת מזמור שיר ליום השבת, אע"פ שעדיין יש זמן עד הלילה, מכל מקום חל שבת על המיעוט ואסורים בכל המלאכות. ואפילו מי שבא מעיר אחרת לכאן, חל עליו שבת מיד כשאמרו בציבור מזמור שיר ליום השבת. ובעיר שיש בה שני בתי כנסיות, אין אחד נגרר אחר חברו:

ב. מצוה להרבות בנרות לכבוד שבת. יש נוהגין להדליק עשרה נרות ויש מדליקין שבעה. [ויש נוהגין להדליק כמספר אנשי הבית]. ועל כל פנים ראוי שלא לפחות משני נרות כנגד זכור ושמור, ורק בשעת הדחק די בנר אחד. והיו ארוכים שידליקו לכל הפחות עד לאחר האכילה. ויהדר לקנות נרות יפים. דאמר רב הונא הרגיל בנר שבת להשתדל בו לעשותו יפה, הוויין לו בנים תלמידי חכמים, שנאמר כי נר מצוה ותורה אור, ע"י נר מצוה בא אור תורה. ולכן ראוי שתתפלל האשה בשעת הדלקה שיתן לה הקדוש ברוך הוא בנים זכרים מאירים בתורה, וטוב שתתן מקודם איזה פרוטות לצדקה. ואשה קשת רוח בגידול בנים או שאין לה כלל, סגולה שתאמר לאחר הדלקת הנרות ההפטרות של יום ראשון של ראש השנה, וטוב שתבין מה שהיא אומרת ותאמר בכוונה:

ג. מצוה מן המובחר להדליק בשמן זית. אף שמותר להדליק בנרות שעווה. וגם הפתילה יהדר שתהא מצמר גפן, כי בשאר דברים יש מהם שאינם כשרים. המדליק צריך שידליק עד שיאחז האש ברוב אותה פתילה היוצאת מן הנר, וכן בנרות העשויים משעווה צריך שיאחז האור ברוב הפתילה:

ד. כבר ידוע שכל המצות מברכין עליהן עובר לעשייתן, אבל בהדלקת הנרות לשבת, כיון שבהדלקה מקבלת האשה שבת על עצמה, והברכה הרי היא התחלה להדלקה, וא"כ אם תברך תחלה לא תוכל עוד להדליק, ועל כן היא מדלקת תחלה, וכדי שתהא הברכה עובר לעשייתן, פורשת ידיה כנגד פניה שלא תראה הנרות, ומברכת ומסירה את הידיים ורואה את הנרות והוי כאלו ברכה קודם ההדלקה וכך מנהג בנות אשכנז, וכן פסקו הבן איש חי והגר"מ אליהו, ואולם לדעת הגר"ע יוסף והילקוט יוסף על הספרדים לברך תחילה ואח"כ להדליק, ככל ברכת המצוות:

ה. מצות הדלקת הנרות חלה בין על האנשים בין על הנשים, אלא שהנשים מוזהרות בה יותר מפני שהן מצויות בבית, ועוד מפני שהאשה כיבתה נרו של עולם, שהחטיאה לאדם הראשון והחשיכה נשמתו שקרויה נר כמ"ש נר ה' נשמת אדם, ולכן צריכה היא לתקן זאת בהדלקת הנרות לכבוד שבת. ולכן אם האשה בביתה, היא קודמת למצוה זאת. ומ"מ יש לאיש לסייע במצוה:

ו. נוהגות הנשים שקודם הדלקת הנרות, רוחצות ולובשות בגדי שבת. ואשה שנתאחרה בעסקיה, שיש חשש שאם תרחץ ותלבש תוכל לבא לידי ספק חילול שבת, מצוה יותר שתדליק כמות שהיא מאשר תבוא ח"ו לידי ספק חילול שבת. ואם הבעל רואה שהיא מתאחרת מלבוא, מצוה גדולה שידליק הוא:

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

עלון זה מוקדש:

לרפואת: אברהם ולאח ציטרון. ה"ה יצחק שושן. שרה בת שמחה. מרים יהודה. ציפורה יהושע לוי. ביבה אלימלך. ישי הלוי. עזר בן עישה. תקוה בת עזיזה. אלגרה בת ג'אן. מיל בת ענלה. אברהם בן רחל. הראל בן אביגיל. יהודה גלר. אילנה בת סליחה. ישי ורחל לוי. חנה בת זוהרה. מיטל מוריה אדרי הי"ו. להחזרת נעדרים צה"ל ושבימיו ובהם: אורון שאול, הדר גולדין, גיא חבר, רון ארד, זכריה באומל, יהודה כץ, צבי פלדמן, יהונתן פולארד הי"ו. לעילוי נשמות: הגר"ע יוסף זצוק"ל. הגר"מ אליהו זצוק"ל. רבי מסעוד מלול זצ"ל. הרב שלמה צורף. רבי יעקב שושן. יונה יונה. סופר מנחם. אליאור קדושים. הרב אברהם צוקרמן. יצחק עמירה. נדיר נחום. נסים כהן. רובי צעדי. יצחק בן מול מזורי. מרדכי ומשה מזורי. ישראל אברהם נתן. ראובן אלון בן נוסיה. יצחק ועמרם אטיאס. ר' חיים אהונטה. לוי יצחק אמרדי. אורן מועלם. אליהו טייטל. דוד ח'גי. דוד גרוסברג. יואל דללי. עמוס דמרי. סימנטוב משה יהודה. ישראל בן נגמה. רבי דוד הכהן. ישראל בן שושנה. נעים משה. יצחק ושמחה אילון. נסים וסוליקה שושן. יצחק ולאח אסטרונ. נדירה שמעון. מנרה לוי. אסתר בת תורא. אסתר חדר. חנה יצחק. דינה פונדק. אליהו בת פריחה. תרצה זיגדון. אסתר בת זוהרה. אסתר וענבר נחום. מרים ועננו. עזיזה עמוס. רות יעקב. חיה רחל לוי. נעמי בת מלורה. לאויה מדר. זוהרה בת חנה. עליזה כהן. שרה אוליאל. יוכבד ועקנין. עישה דוד. ברכה סופן. רותי אגול. סבטלנה בת אולנה. ולע"נ הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שנדר, שושנה רוזה, רפאל פרייז, וציציליה צילה לבית משפחת ציטרון הי"ד.

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה